

Пасанова Кларанын «Салттуу кыргыз коомунун трансформацияланышы (XIX к. экинчи жарымы – XX к. башы) деген 07.00.02.-Ата Мекендин тарыхы адистиги боюнча даярдалган диссертациялык эмгегинин кол жазмасына илимий жетекчинин

ПИКИРИ

XIX к. экинчи жарымы - XX к. башы кыргыз элинин саясий, социалдык-экономикалык, маданий турмушундагы орчундуу өзгөрүүлөр жүргөн мезгили катары кароого болот. Анткени, бир жагынан Кыргызстандын Россия империясына каратылышы аскердик күч колдонуу, конфликттик кырдаалдын шартында жүргөнүнө карабастан, каратып алган аймакка жаңы административтик башкаруу системасы киргизилип, көчүрүп келүү саясаты уланып, социалдык-маданий чөйрөдө өзгөрүү процесстери жүрө баштаганы белгилүү.

Пасанова Кларанын диссертациялык эмгегинде салттуу кыргыз коомдук түзүлүшүнүн структурасынын өзгөрүү процессине анализ жүргүзүү максаты коюлган. Изилдөөнүн объекти салттуу кыргыз коомдук түзүлүшү, предмети катары салттуу кыргыз коомунун социалдык түзүлүшүндөгү трансформациялык процесстерге анализ берүү. Диссертант тарабынан илимий изилдөөнүн объектиси, предмети катары тандалып алынган илимий маселе, постсоветтик доордун тарыхнаамасындагы актуалдуу маселелерин бири экени шексиз.

Салттуу кыргыз коомунун социалдык түзүлүшүндөгү трансформациялык процесстер XIX к. экинчи жарымы - XX к. башындагы

мезгилге туура келгени белгилүү. Диссертациянын хронологиялык мезгили туура тандалып, салттуу кыргыз коомунун саясий, социалдык-экономикалык түзүлүшүндөгү өзгөрүү процесстерин чагылдырууга аркет жасаганы тарыхый логикага туура келет.

К. Пасанова өзүнүн диссертациялык эмгегинде коомдун социалдык түзүлүшүнө талдоо жүргүзүүдө советтик тарыхнаамада калыптанып калган таптык позициядан эмес, постсоветтик мезгилдеги стратификациялык ыкма менен анализ жасаган. Ошол өңүттөн алып караганда, диссертациялык эмгектеги ак сөөк катмарларды: баатырлар, манаптар, байлар, бийлер сыяктуу катмардык топторго, ал эми букараларды болсо: мандикер, чайрикер, жарды, жалчы ж.б. топторго бөлүп караганы диссертантын илимий жактан кошкон жаңылыгы катары баалоого болот. Бул болсо учурдагы жалпы эле коомдук илимдерде үстөмдүк кылып келе жаткан илимий концепцияга туура келет.

Диссертациялык эмгекте салттуу кыргыз коомунун социалдык түзүлүшүнүн трансформацияланышына бир канча факторлор өз таасирин тийгизгендигин туура белгилеп өтөт. Алсак, диссертацияда көчүрүп келүү саясаты, административдик жаңы башкаруу системасынын киргизилиши, көчмөн, жарым көчмөн кыргыздардын отурукташуу тенденциясынын күч алышы, акча-товар мамилелеринин пайда болушу, сооданын өнүгүшү, жер иштетүүчүлүк, мал чарбачылык тармакта жүргөн өзгөрүүлөр социалдык түзүлүштүн өзгөрүшүнө алып келген негизги факторлор болгону белгиленет.

Диссертант тарабынан аталган маселелерди далилдеп берүүдө жетиштүү илимий тарыхый булактар колдонулган. Диссертацияда өз учурунда “Переселенческое управление” тарабынан жүргүзүлгөн көчмөн жана отурукташкан калкты статистикалык эсеп-учетко алуу, текшерүү иштеринин жыйынтыгы боюнча жарыяланган булакнаамалык мүнөздөгү көп томдуу “Материалдар...” жыйнагы, “Туркестанский сборник” ж.б. булактар кеңири колдонулган.

Диссертациялык эмгектин структурасы, коюлган максат, милдеттер, изилдөөнүн объектисине, предметине шайкеш келет, өз ара ички биримдикте.

ЖАКтын талабы боюнча I жана II баптар изилдөөнүн тарыхнаамасына, булактык базасына жана методологиясына арналып, салттуу кыргыз коомунун социалдык түзүлүшүн изилдөөнүн абалы, методдоруна, булактын базасына кеңири анализ жүргүзүүгө аракет жасалган.

К. Пасанованын “Салттуу кыргыз коомунун трансформацияланышы (XIX к. экинчи жарымы – XX к. башы)” аттуу диссертациялык эмгегин өз алдынча изилденген эмгек катары баалап, коргоого сунуш кыламын. К. Пасанованы тарых илиминин кандидаты илимий даражасын алууга татыктуу деп эсептеймин.

Илимий жетекчи

тарых илимдеринин доктору, профессор

Жээнбек Алымбаев

4.06.2024

Жээнбековдун колун
таастагтаймын

Максамбекова С.

Кадр. баал. иш. *SM*